

СИНЕРГЕТИЧНІСТЬ ПРОЦЕСУ ФАХОВОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Вступ. З огляду на стрімкий темп сучасного науково-технічного прогресу, особистість також має постійно розвиватися, при цьому навіть випереджати його. Сталий розвиток особистості нині став ключовою проблемою глобалізованого суспільства. Проте, тут слід звернути увагу на синергетичність розвитку особистості у процесі самореалізації, що є метою даної роботи, щоб зрозуміти, пояснити та оптимізувати перебіг самого процесу.

Основна частина. У світлі філософських ідей діалектичної методології поєднання двох протилежних сторін буття – логосу (порядку) і хаосу, цілого і його елементів, загального й одинично-унікального тощо, В. Лутай звертає увагу на так звану філософію нестабільності Лауреата Нобелівської премії Іллі Пригожина та його послідовників, становлення якої здійснювалося на основі теорії хаосу, чи синергетики [1, с. 77], і яка стрімко набула популярності у педагогіці.

Як відомо, синергетика виникла спочатку як природнича наука для вивчення фізико-хімічних процесів у так званих нестационарних (нестабільних) системах. Згодом узагальнення і розвиток цієї науки дали можливість застосувати її фундаментальні закономірності до живої природи, суспільства, з'явилася відповідна синергетичній методології філософія нестабільності. Внесок синергетики у науку полягає у наступному. Макроскопічні фізико-хімічні процеси зумовлюються взаємодією безмежного числа мікроскопічних флуктуацій. У деяких простих макроскопічних системах кінцевий результат даної взаємодії, що визначає функціонування і розвиток систем, є в основному однозначним. Саме закономірності таких систем вивчала класична, детерміністична наука. Проте розвиток складніших систем не підкоряється цим

закономірностям. При досягненні максимальної нестабільності системи, яка змінює свою якість, структуру (в точці біфуркації), виникає можливість подальшого її розвитку в різних напрямках. При чому, окрема мікрофлюктуація може відіграти роль «останньої краплини», яка спрямовує цей розвиток в одну з можливих протилежних сторін і визначає один певний його результат з нескінченної можливості. Оскільки ми не можемо врахувати ролі всіх таких флюктуацій, тобто вони є хаотичними, то не можна точно передбачити, якою буде конкретна якість того нового явища, яке виникне після проходження даною системою її нестационарного стану. При досягненні нестабільними системами максимуму нестационарності в них, спочатку на макрорівні, виникають деякі циклічні, відносно стабільні процеси. За певних умов такі процеси стають центрами (аттракторами) створення вже макроскопічних якісно стабільних систем, тобто порядку. Останні можуть бути вище організованими, ніж ті, що розпалися раніше.

Безумовно, подібний процес знаходить місце у системі самореалізації особистості, де певна хаотичність з низкою флюктуацій у системі згодом виливається у досягнення якісно нового рівня, який буде характеризувати стабільну систему. Синергетичний підхід зробив суттєвий внесок у вчення про навчання і виховання творчої людини, оскільки синергетика розкрила, що, по-перше, властивість самоорганізації є загальною для всіх явищ буття, починаючи з фізичної форми руху матерії; по-друге, в розвитку явищ буття існує можливість, згідно з якою сталі структури, що виникають з хаосу, можуть належати до більш високої форми організації порівняно з тими, які раніше розпалися. Як фаховий, так і розвиток особистості взагалі ґрунтуються на співвідношенні двох протилежних начал буття – порядку (логос) і хаосу, де важливу роль відіграє хаотичне начало, що проявляється у кризових етапах самореалізації особистості.

Звичайно, синергетичний підхід не може звести наші знання та розуміння процесу самореалізації особистості виключно до своєї методології, тому треба звернутися і до інших сучасних наукових вчень, які розкривають специфіку та закономірності цього процесу, зокрема через поняття невизначеності

Сфера освітніх послуг починає нарешті виконувати відповідну функцію – особистісно-розвивальну, забезпечуючи не лише оптимізацію професійної мобільності, але й задовольняючи потребу у самореалізації особистості через розкриття потенційних можливостей останньої та створення відповідних умов. При цьому важливого значення набуває неперервність освіти, об'єктивна потреба у якій значною мірою зумовлена, з одного боку, темпами соціально-економічного життя та науково-технічним прогресом суспільства, з іншого – притаманним людині прагненням до самовдосконалення.

Сучасна концепція неперервної освіти практично передбачає, як узагальнює С.І. Змеєв [2], більш рівномірний розподіл протягом життєвого циклу людини періодів навчання і виробничої діяльності та надання можливості людині набувати необхідних їй умінь, навичок, знань, якостей, цінностей в міру того, як у неї виникає потреба у них. Реалізація даної концепції зводиться до створення усіх необхідних умов для того, щоб людина отримала необхідну для неї, суспільства і держави освіту у зручних для людини і бажаних для суспільства часі, формі та адекватними меті методами за відповідних термінів навчання у процесі самореалізації. Однак, слід звернути увагу на те, що за однакових умов може бути різний результат для різних осіб, для однієї і тієї ж особи домінантними є різні умови, мотиви тощо, що має стати предметом ґрунтовного вивчення для андрагогіки як науки, яка стосується дорослих.

Висновок. На сучасному етапі розвитку системи освіти України для андрагогіки як науки постає важливе завдання врахування і використання синергетичності самореалізації особистості протягом життя для

оптимізації відповідного процесу, зокрема оперуючи поняттям невизначеності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Лутай, Владлен Степанович. Філософія сучасної освіти: Навчальний посібник. – К. : Центр «Магістр-S» Творчої спілки вчителів України, 1996. – 256 с.
2. Змеев, Сергей Иванович. Андрагогика: основы теории и технологии обучения взрослых. – М. : ПЕР СЭ, 2003. – 207 с.